

Beslut

efter kvalitetsgranskning av Linneaskolans arbete vid elevers
övergångar till årskurs 7 i Umeå kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av arbetet med elevers övergångar till årskurs 7. Syftet är att granska hur skolor arbetar med elevers övergång till årskurs 7 för att skapa kontinuitet och progression i elevers lärande och utveckling. Det är arbetet vid den mottagande årskursen som är föremål för granskning.

De övergripande frågeställningarna är:

1) I vilken utsträckning inhämtar skolan systematiskt information om elevers kunskapsnivå, behov och förutsättningar?

2) I vilken utsträckning används den inhämtade informationen för att skapa kontinuitet och progression i elevers lärande och utveckling?

Frågeställningarna ska besvaras inom ramen för varje enskilt granskningsbeslut på verksamhetsnivå samt på övergripande nivå inom ramen för en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

Granskningen genomförs i 17 skolor. I urvalet ingår såväl kommunala som fristående skolor belägna i större och mindre kommuner. Linneaskolan med Umeå kommun som huvudman ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Linneaskolan den 20-22 november 2017. Besöket genomfördes av utredarna HG Arvidsson och Hanna Antonsson. Intervjuer med elever, vårdnadshavare, lärare, elevhälsa och skolledning har genomförts. Inspektörerna tog också del av elevdokumentation som fördes över i samband med övergången 2017.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

I detta beslut gör Skolinspektionen en samlad bedömning av det granskade området utifrån de övergripande frågeställningarna. Därefter följer en motivering till de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat inom ramen för granskningen.

Skolinspektionens bedömning

Inhämta information

Skolinspektionen bedömer att Linneaskolan inte systematiskt inhämtar information om de elever som ska börja i årskurs 7. Det saknas också en samsyn på skolan om vilken information som behöver inhämtas och varför. Det gäller information om såväl elevers kunskapsnivå som behov och förutsättningar i olika lärandesituationer.

Granskningen visar att skolan har en rutin – en praxis - för hur informationen om eleverna ska föras över. Rutinen tillämpas när det gäller överföringen från de tre skolor som ingår i samma skolområde. Enligt rutinen görs en muntlig överföring från elevernas mentorer i årskurs 6 och tidigare elevhälsa till Linneaskolans elevhälsa och blivande klassansvariga vid

ett möte i slutet av vårterminen. Avlämnande skolas personal redogör då kortfattat för det de tycker är viktigt att känna till om respektive elev. Det kan handla om resultat på nationella prov, men också om att en elev har haft olika stödinsatser. Granskningen visar att det är den avlämnande skolans mentorer och elevhälsa som bestämmer vilken information som tas upp på mötet. Linneaskolan har inte tagit fram några riktlinjer, exempelvis i form av handlingsplaner eller blanketter, som styr vilken information skolan vill ha in. Det är därför otydligt för avlämnande skolor vilken information de ska föra över om eleverna.

Granskningen visar vidare att det saknas en samsyn om vilken information som skolan behöver för att skapa sammanhang, kontinuitet och progression i elevernas lärande. Rektorn, lärarna och elevhälsan har inte resonerat sig fram till en gemensam förståelse för vilken information om eleverna som behövs, varför den behövs samt hur den ska inhämtas.

Använda informationen

Skolinspektionen bedömer att den inhämtade informationen inte i tillräcklig utsträckning används som underlag när lärarna planerar och bedriver undervisningen. Granskningen visar att skolan visserligen har rutiner för hur informationen ska bearbetas och spridas till de lärare som behöver den. Specialpedagogen sammanställer information om enskilda elever, och klassansvariga och lärare delges informationen muntligt före läsårstarten. Granskningen visar dock att det på skolan saknas en samsyn om såväl vikten av att informationen används som hur den ska användas när undervisningen planeras. Flera lärare ser t.ex. inget behov av att känna till elevernas kunskapsnivå när de börjar i årkurs 7. De vill ge eleverna en chans att börja om och vill skaffa sig en egen bild av vilka kunskaper eleverna har. Andra lärare tar del av betygen och använder dem för att kunna anpassa undervisningen. Informationen om elevers stödbehov används i större utsträckning när undervisningen planeras och genomförs. Det kan t.ex. handla om att elever med dyslexi får tillgång till inlästa texter.

Vidare visar granskningen att det på skolan saknas en samlad bild av hur informationen används och i vilken utsträckning elever får sina behov av stöd eller andra anpassningar tillgodosedda när de börjar på Linneaskolan. Rektorn har inte systematiskt följt upp hur och i vilken utsträckning informationen om elevers kunskapsnivå, behov och förutsättningar används för att skapa kontinuitet och progression i undervisningen för alla elever.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden.

- Skolan behöver utarbeta ändamålsenliga riktlinjer och rutiner så att det blir tydligt för alla avlämnande skolor vilken information skolan behöver om elevers kunskapsnivå, behov och förutsättningar. I det arbetet behöver lärare och annan personal involveras.

Skolinspektionen bedömer att det är otydligt för avlämnande skolor vilken information som Linneaskolan önskar få in om eleverna i blivande årskurs 7. Linneaskolan har inte utarbetat riktlinjer i form av handlingsplaner eller blanketter med syfte att förtydliga vilken information som efterfrågas. Det är lärarna och elevhälsan vid avlämnande skolor som avgör

vad som är relevant att delge. Det leder till att det varierar mellan avlämnande skolor och lärare vilken information de lämnar över. Några lärare fokuserar på elevernas beteende medan andra fokuserar på deras kunskaper. Det leder också till att relevant information om eleverna inte förs över, vilket innebär att skolan i stället får "jaga information" i efterhand. Exempelvis saknas ofta en beskrivning av vilka extra anpassningar en elev har fått, när det sägs att en elev har haft denna stödinsats. Ibland får skolan också information som personalen tycker är svår använda. Det kan t.ex. handla om att en elev beskrivs ha en "jättetung ryggsäck" utan att det preciseras vad det innebär och hur lärare och elevhälsa ska beakta det. Lärare vet inte heller hur de ska använda informationen om att en elev är "högpresterande" när det inte framgår på vilket sätt eleven är högpresterande. Otydlighet kring vad som efterfrågas leder dessutom till att dokumentation inte heller alltid förs över i tid. I år dröjde det till mitten av höstterminen innan elevakterna med t.ex. åtgärdsprogram från en avlämnande skola fördes över.

Av granskningen framgår vidare att det finns en osäkerhet bland personalen om vilken information som behöver begäras in. Rektorn behöver därför tillsammans med lärare och annan personal diskutera och enas om vilken information skolan behöver. Skolinspektionen vill betona att tillräcklig och relevant information om eleverna är en grundförutsättning för att läraren ska kunna leva upp till skollagens krav om att undervisningen ska anpassas efter elevers kunskapsnivå, behov och förutsättningar.

- Rektorn behöver se till att det finns en samsyn om vikten av att information om elevers kunskapsnivå, behov och förutsättningar används när undervisningen planeras och bedrivs. I det ligger att skapa en gemensam förståelse för hur informationen ska användas och varför.

Skolinspektionen bedömer att rektorn tillsammans med lärare och annan personal behöver diskutera och skapa en gemensam förståelse för hur informationen ska användas och varför den ska användas. Detta för att skapa motivation till och säkerställa att relevant information om eleverna används när lärarna planerar undervisningen.

Granskningen visar att det bland lärarna förekommer olika uppfattningar om huruvida de ska använda information om elevers kunskapsnivå när undervisningen planeras. Det finns lärare som tycker det är viktigt att t.ex. känna till elevernas betyg för att kunna anpassa undervisningen för olika elever. Andra lärare tar inte del av betygen, trots att de finns tillgängliga, eftersom de först vill bilda sig en egen uppfattning om elevernas kunskaper. Anledningen är att de inte vill "färgas" av ett tidigare satt betyg och i stället ge elever chansen "att börja om". En annan förklaring är att kunskapsmålen är annorlunda i årskurs 7 jämfört med de i årskurs 6. Lärarna anser också att de behöver veta varför en elev t.ex. har betyget F i ett ämne för att kunna beakta det vid planeringen av undervisningen.

Rektorn, lärarna och elevhälsan behöver också diskutera *hur* informationen om elevers olika behov och förutsättningar ska användas. Granskningen visar att det saknas förankrade rutiner för arbetet med elever som har behov av olika stödinsatser när de kommer till skolan. Dessa elever riskerar därför att inte få det stöd de behöver. I granskningen framkommer att det förekommer att elever med stora svårigheter – t.ex. att de inte når målen i flera ämnen – inte från början ges de stödinsatser som de behöver när de börjar i årskurs 7. Då det

dessutom tar lång tid innan övergången följs upp kan det dröja länge innan nödvändiga stödinsatser sätts in.

Skolinspektionen vill framhålla att det inte är framgångsrikt att behandla elever som oskrivna blad. Två statliga utredningar¹ anser att en förutsättning för att en nystart ska lyckas är att eventuell tidigare problematik är känd. Om så inte är fallet kan det ta upp till en termin utan att adekvat stöd sätts in för en elev. Att från början ge rätt anpassningar och stödinsatser sänker också elevers stress och ökar tryggheten i den nya skolsituationen. Att inte göra det ökar enligt utredningarna risken för ett nytt skolmisslyckande.

- Rektorn behöver se till att arbetet med att inhämta och använda information om eleverna vid övergången till årskurs 7 ingår i skolans systematiska kvalitetsarbete. I det ingår att följa upp arbetet samt att utifrån uppföljningens resultat planera och genomföra relevanta utvecklingsåtgärder.

Skolinspektionen bedömer att skolan inte systematiskt följer upp och utvecklar arbetet med att inhämta och använda information om elever vid övergången till årskurs 7. Rektorn skaffar sig i stället en bild av hur övergången fungerar genom informella samtal med personalen. Som framgår ovan visar emellertid granskningen att rektorn, lärarna och övrig personal inte tillsammans har diskuterat och definierat syftet med att inhämta information om eleverna inför övergången och inte heller vilken information som behöver inhämtas. Dessutom saknas en gemensam förståelse för varför informationen ska användas och hur den ska användas. Exempelvis framkommer att det finns en osäkerhet på skolan om vilken information som är relevant för t.ex. mentorer respektive lärare att känna till. Det saknas också rutiner för hur man ska arbeta med elever som har stödbehov när de börjar i årskurs 7.

Skolan behöver därför följa upp och analysera övergångsarbetet ur ett flertal aspekter för att kunna prioritera och planera för utvecklingsinsatser. Det handlar om att följa upp vilken information som avlämnade skolor faktiskt överför och om den är relevant, saklig och densamma för flickor och pojkar. Det handlar också om att följa upp hur informationen delas och används. Särskilt viktigt är att skolan skaffar sig en bild av i vilken utsträckning elever får en undervisning anpassad efter sina kunskaper och behov när de börjar årskurs 7, och utifrån den bilden utvärderar sitt övergångsarbete. I det sammanhanget vill Skolinspektionen påpeka vikten av att lärare och annan personal involveras i kvalitetsarbetet. Rektorn, lärarna och elevhälsan behöver utifrån en gemensam bild av hur övergångsarbetet fungerar också komma fram till en gemensam förståelse för varför arbetet ser ut som det gör och vad som behöver utvecklas. Särskilt gäller det varför vissa lärare inte vill ha information om eleverna i samband med övergången.

Enligt skollagen ska varje huvudman systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Motsvarande planering, uppföljning och utveckling ansvarar rektor för på skolenhetsnivå. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete

¹ SOU 2010:95, Se, tolka och agera – om rätten till en likvärdig utbildning, och SOU 2016:94, Saknad! Uppmärksamma elevers frånvaro och agera.

betonar dessutom vikten av att uppföljning, analys samt planering och prioritering av utvecklingsinsatser görs i förhållande till vad vetenskap och beprövad erfarenhet lyfter fram som betydelsefullt i genomförandet.²

1.1 Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 18 oktober 2018 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post till *skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se*, eller per post till *Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping*. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400–2016:11437) i de handlingar som sänds in.

X Carin Holtz

Enhetschef/Beslutsfattare
Signerat av: Carin Holtz

X Hans-Göran Arvidsson

Utredare/Föredragande
Signerat av: Hans-Göran Arvidsson

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn-->

[granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/skolans-arbete-vid-elevers-overgang-till-arskurs-7/](https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/skolans-arbete-vid-elevers-overgang-till-arskurs-7/)

² Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:98) med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet, s. 11.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Linneaskolan är belägen i stadsdelen Röbbäck i Umeå och omfattar årskurserna 7-9. Huvudman är Umeå kommun. I årskurs 7 finns 64 elever och på skolenheten 164 elever. Skolenheten leds av en rektor. Rektorn ansvarar också för Linblommans skola, som har sina lokaler i samma byggnader.

Till läsåret 2017/18 fick skolan elever till årskurs 7 från sex olika skolor, varav fyra har samma huvudman. En av dessa är Linblommans skola. En avlämnande skola har en annan kommunal huvudman och en har en enskild huvudman. Eleverna i ett par av de avlämnande skolorna läser vissa ämnen, t.ex. moderna språk och hem- och konsumentkunskap, vid Linneaskolan redan i årskurs 6.

Bilaga 2: Rättslig reglering

Skollagen (SFS 2010:800)

1 kap. 4 § 1-2 st.

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. [...]

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. [...]

3 kap. 3 §

Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

3 kap. 5a §

Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, såvida inte annat följer av 8 §.

3 kap. 8 § 1 st.

Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation.

3 kap. 9 § 1 st.

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

4 kap. 3 §

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

4 kap. 4 §

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Rektorn och förskolechefen ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

4 kap. 5 §

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

Förordning (SKOLFS 20110:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklass och fritidshemmet

1. Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

2.5 Övergång och samverkan

Förskoleklassen, fritidshemmet och skolan ska samverka på ett förtroendefullt sätt med varandra och förskolan för att stödja elevernas utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv. Inför övergångar ska de berörda skolformerna och fritidshemmet utbyta kunskaper, erfarenheter och information om innehållet i utbildningen för att skapa sammanhang, kontinuitet och progression i elevernas utveckling och lärande. Skolan ska även samverka med de gymnasiala utbildningar som eleverna fortsätter till. Det ska även finnas samarbetsformer som syftar till att förbereda eleverna och deras vårdnadshavare inför övergångar.

Riktlinjer

Läraren ska

- i samverkan med förskollärare i förskolan, lärare i övriga berörda skolformer och fritidshemmet utbyta kunskaper och erfarenheter samt information om innehållet i utbildningen för att skapa sammanhang, kontinuitet och progression i elevernas utveckling och lärande,
- i samverkan med arbetslaget i förskolan, lärare i övriga berörda skolformer och fritidshemmet förbereda eleverna och deras vårdnadshavare inför övergångar,
- vid övergångar särskilt uppmärksamma elever som är i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd, och
- ta tillvara möjligheter till kontinuerligt samarbete om undervisningen i förskoleklassen, skolan och fritidshemmet.